

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

J.Y.Oripov¹

Z.N.Ochilova²

¹Samarqand viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi o'qituvchisi

²Samarqand viloyati Urgut tumani xalq ta'limi bo'limiga qarashli 67-son umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

TA'LIM JARAYONIGA PEDAGOG KASBIY STANDARTINI JORIY ETISHNING MUHIM JIHATLARI

Annotatsiya: Mazkur maqolada muallif ta'lim jarayoniga pedagogning kasbiy standartini joriy etishning muhim jihatlari, standart va kasbiy standart tushunchalarining mazmun-mohiyati borasidagi nazariy fikrlar yoritib bergan.

Kalit so'zlar: standart, kompetensiya, innovatsiya, kreativlik, malaka, qobiliyat, intellektual salohiyat, shaxsiy sifatlar.

Аннотация: В данной статье автор выделяет важные аспекты внедрения профессионального стандарта педагогах в образовательный процесс, теоретические взгляды на содержание и сущность понятий стандарта и профессионального стандарта.

Ключевые слова: стандарт, компетентность, новаторство, креативность, квалификация, способности, интеллектуальный потенциал, личный качества.

Bugungi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar bevosita ta'lim tizimi bilan uzviy ravishda, aniq strategiya va ishlab chiqilgan dasturlar doirasida, xalqaro standartlarga mos tarzda amalga oshirilmoqda. Bunday xalqaro standartlarga moslik ta'limning sifati va jozibadorligini yanada oshirishga ham ko'chdi, desak mubolag'a bo'lmaydi. Darhaqiqat, ta'lim jarayonning samaradorligi pedagogning bilimlari, mahorati, ko'nikmalari, intellektual salohiyati singari shaxsiy sifatlar, pedagogning kasbiga qo'yiladigan talablar ya'ni pedagogning kasbiy standartlariga bog'liqdir.

Keyingi yillarda ta'lim bilan bog'liq ilmiy muloqotlarda innovatsiya, kreativlik va kompetensiya kabi tushunchalar tez-tez qo'llanilayotgani hech kimga sir emas. Ana shunday atamalar qatorida pedagogning kasbiy standarti tushunchasining ilmiy kategoriya sifatida tadqiq etish, tushunchaning pedagoglar uchun ahamiyatli jihatlarini tushuntirib berish imkoniyatini beradi. Pedagogning kasbiy standartini nima ekanligini anglab yetish uchun eng avval, standart so'zini mohiyatini bilish maqsadga muvofiqdir.

“**Standart** (ingilizcha standard — me'yor, namuna, o'lcham) — keng ma'noda — boshqa ob'yektlarni taqqoslash uchun dastlabki ob'yekt deb qabul qilingan namuna, etalon, model; standartlanadigan ob'yektga qo'yiladigan va vakolatli organlar tomonidan tasdiqlangan me'yorlar, qoidalar, talablarni belgilovchi me'yoriy-texnik hujjat. Standart inson faoliyatining barcha sohalari: fan, texnika, sanoat, qishloq xo'jaligi, ishlab chiqarish, qurilish, transport va boshqalarga taalluqli”[1] tushuncha sifatida ta'riflanadi.

Yuqorida berilgan ta'rifga asoslanib, pedagogning kasbiy standarti deganda, pedagogning bilimlari, mahorati, ko'nikmalari, bir so'z bilan aytganda pedagogning kasbiga qo'yiladigan talablarga erishishning etaloni yoki pedagogning faoliyati samaradorligiga ijobiy ta'sir etadigan me'yorlarni o'zida mujassam etuvchi vakolatli organlar tomonidan tasdiqlangan qoida va tamoyillarni mujassam etuvchi namuna desak, haqiqatdan yiroq bo'lmaydi.

Pedagogning kasbiy standarti borasida turlicha qarashlar, bir-biridan farq qiluvchi ta'riflar berilgan. Bunday tariflarning mazmun-mohiyatini pedagog uchun zarur bo'lgan bilimlar, mahorat, ko'nikma singari shaxsiy sifatlar yoki pedagogning kasbiga qo'yiladigan talablar tashkil etadi. Shunday bo'lsada pedagogning kasbiy standarti: “pedagogning shaxsiy sifatlariga nisbatan uning bilimlari, mahorati va ko'nikmalaridan ajralmas bo'lgan talablar qo'yadi”[2, 41-modda]. Ko'rinib turibdiki, pedagogning kasbiy standarti uning bilimlari, mahorati va ko'nikmalariga nisbatan muayyan talablardan iborat bo'lishi bilan bir qatorda, pedagogning kasbiy standartining o'zini ham pedagogning shaxsiy sifatleri, jumladan, uning bilimlari, mahorati va ko'nikmalaridan ayro holda tasavvur etib bo'lmaydigan uzviy aloqador jarayon hisoblanadi.

Demak, pedagogning kasbiy standarti – ilmiy asoslardan meʼyorlar, belgilangan tamoyillar va qoidalar asosida sohada kasbiy faoliyatni amalga oshirishning asosini tashkil etuvchi bilim, koʻnikma va malakalarni amaliy faoliyatda qoʻllay olish qobiliyatiga qoʻyiladigan talablardan iborat meʼzondir. Mana shu meʼzon asosida pedagogning kasbiy bilimdonligi, kasbiy vazifalarini anglab yetishidagi idroki, layoqati va kasbiy tayyorgarligi va pedagogning kasbiy tayyorgarligi hamda kasbiy ongning shakllanganlik darajasini aniqlashning meʼyoridir.

Kasbiy tayyorgarlik – taʼlim oluvchilarning muayyan ish yoki ishlar majmuini bajarish uchun zarur malakalarini jadal egallash maqsadini nazarda tutadigan pedagogik jarayondir. Kasbiy tayyorgarlik – aniq kasbiy faoliyat doirasida ish bajarishga imkon beruvchi bilimlar, koʻnikma va malakalarni shakllantiruvchi jarayondir[3, 162-bet].

Yuqoridagi fikrlardan xulosa qilib aytish mumkinki, pedagogning kasbiy standarti taʼlim tizimida faoliyat yuritayotgan pedagog xodimlarning bilim, koʻnikma va malakalarini shakllantirishning etaloni, normasi hisoblanar ekan, birinchidan, pedagogning oʻz ustida muntazam ishlashini, ikkinchidan, taʼlim sohasidagi xalqaro tajribalar, andoza va standartlar bilan doimiy tanishib borishini, uchinchidan, pedagogning oʻz kamchiliklarni bartaraf etishda maqsadni aniq yoʻnalishga solishning nostandart yechimlarini ishlab chiqish salohiyatiga ega boʻlishni taʼlab etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAT ROʻYXATI:

1. “Vikipediya” lugʻati.
2. Oʻzbekiston Respublikasining “Maktabgacha taʼlim va tarbiya toʻgʻrisi”dagi Qonuni. QHMMB, 17.12.2019 й., 03/19/595/4160-сон.
3. “Педагогика энциклопедия луғат” II жилд. –Т.: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” Давлат илмий нашриёти, 2015 йил. – 177 б.